

Форензiк: Практичнi iнструменти виявлення фiнансового шахрайства

Огляд сучасних методiв i iнструментiв форензiк-розслiдувань, що дозволяють бiзнесу виявляти, документувати та повертати незаконно виведенi активи. У презентацiї — ключовi методики, кейси, iнструменти аналітики та рекомендацiї для побудови ефективної системи внутрiшнього контролю.

Пiдготував:
Студент групи ОБП-23-1
Ковальчук Дмитро

Науковий керiвник:
кандидат економічних наук,
доцент, доцент кафедри обліку
та аудиту
Рябчук О. Г.

Що таке Форензик і чому він важливий?

Форензик — це комплекс методів розслідування фінансових злочинів і документування доказів для суду, страхових компаній або внутрішніх процедур. Він поєднує збір доказів, аналітику даних, інтерв'ю з людьми та трасування активів. В Україні бізнес втрачає набагато більше від шахрайств, ніж у середньому у світі, тому інвестиції в форензик швидко окупаються через зниження втрат і повернення активів.

i Заявлені цифри втрат: 20–40% виручки в умовних оцінках — сигнал для негайної уваги керівництва.

Еволюція Форензик: Від суду до бізнес-стратегії

Історична роль

Доказова база для суду: фізичні документи, покази свідків, бухгалтерські записи.

Технічна трансформація

Електронні сліди, лог-файли, аналіз великих даних (big data) і цифрові докази.

Стратегічний інструмент бізнесу

Форензик допомагає будувати переговорну позицію, проводити аудити, мінімізувати ризики та відновлювати активи.

Сучасний форензик — міждисциплінарна практика, що інтегрує юридичні, фінансові та IT-компетенції.

Ключові інструменти та методики Форензик

Збір доказової бази

Фіксація документів, метаданих електронних файлів, аудіо/відео доказів з дотриманням ланцюжка володіння (chain of custody).

Аналіз первинної документації

Пошук аномалій у платежах, порівняння договорів, контроль відповідності грошових потоків із зареєстрованими операціями.

HUMINT

Інтерв'ю, опитування, робота з інсайдерами та адміністративними джерелами для підтвердження підозр.

Asset tracing

Трасування шляхів виведення коштів через ланцюжки компаній, офшори, рахунки та нерухомість.

Інтелектуальний аналіз даних

Статистичні методи, машинне навчання для виявлення патернів шахрайства в обсягах транзакцій.

Кожен інструмент поєднується з чіткими процедурними правилами: збереження доказів, звітність і правові дії.

Практичні кейси застосування Форензик

Компанія-клон і вимивання ліквідності

Схема: контракти з підконтрольними компаніями + занижені ціни. Результат: виведено понад \$20М за рік. Форензик: трасування платежів, виявлення зв'язків власності, подання позову.

Штучне заниження фінрезультату

Оплати готівкою за оренду для приховування реального прибутку. Форензик: порівняння касових журналів та контрактів, опитування персоналу.

Продаж унікальної формули

Інсайдерська змова: технолог + комерційний директор. Форензик: цифрові сліди обміну файлами, копії договорів, забезпечення тимчасових запобіжних заходів.

Схема "Salami"

Мале крадіжки на великій кількості операцій (підробка сервісних виплат). Форензик: вибіркового аудиту, автоматичні правила перевірки мікотворів у транзакціях.

Кожен кейс ілюструє комбінацію фінансового аналізу, ІТ-доказів та людських джерел — універсальний підхід для успішного розслідування.

Форензик як інструмент захисту та зростання бізнесу

Виявлення шахрайства

Форензик дозволяє виявляти зловживання на ранніх етапах, зменшуючи збитки та упереджуючи репутаційні ризики.

Повернення активів

Трасування і правові дії сприяють поверненню коштів і майна, мінімізуючи фінансові втрати.

Діагностика бізнесу

Аналіз процесів виявляє вузькі місця, непрозорі канали і дає дорожню карту для оптимізації.

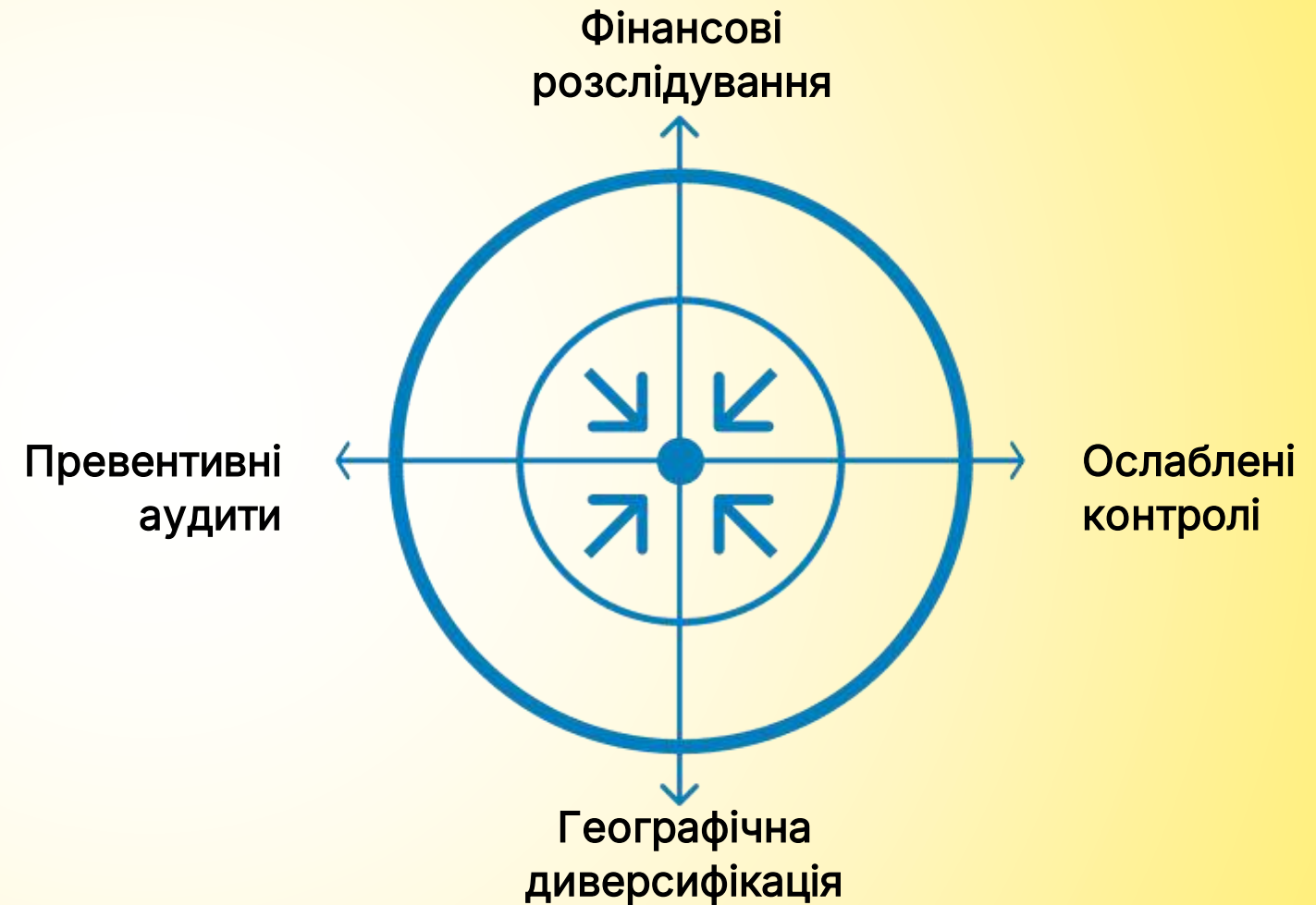
Зниження ризиків

Впровадження контролів, політик і автоматичних сигналів зменшує ймовірність повторення шахрайства.

Поєднання превентивних і реактивних заходів робить форензик не лише інструментом розслідування, але й каталізатором довіри інвесторів і партнерів.

Майбутнє Форензик: Тренди та виклики 2026+

Очікується зростання потреби у форензик-послугах через геополітичну турбулентність і економічну невизначеність. Ключові виклики — відновлення повноти внутрішніх контролів, інтеграція AI-аналізу, законодавча невизначеність щодо міжнародного співробітництва та необхідність навчання персоналу.